

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON AUDITOINTI

Authors **Helka-Liisa Hentilä, Kimmo Levä, Max Liikka, Auli Toom, Mira Huusko ja Mirella Nordblad, Jyväskylän yliopiston itsearviointi (toim.) Katja Mielonen ja Hanna-Leena Pesonen**

Year of publication **2021**, FINEEC publications **2:2021**

Language **Finnish**

ISBN **978-952-206-626-8 pdf**

1.1 Koulutuksen suunnittelu

- HEI's self-assessment

Strategia suuntaa koulutusta

Yliopiston strategian koulutuksen kehittämisohjelma *Vaikuttava akateeminen asiantuntijuus* ohjaa yliopiston koulutustoimintaa ja sen kehittämistä.

Koulutusneuvosto priorisoi koulutuksen kehittämisohjelman tavoitteista ensisijaisiksi vuodelle 2020 tarkoituksenmukaiset opiskelijavalinnat, tutkimusperustaisen opetussuunnitelmatyön, jatkuvan oppimisen toimintamallin sekä valtakunnallisen yhteistyön edistämisen opettajien koulutuksen tutkimusperustaisessa kehittämisessä. Kehittämisohjelman tavoitteita on konkretisoitu muun muassa edistämällä avoimen väylää reittinä yliopisto-opintoihin ja rakentamalla opetussuunnitelmien kehittämistyölle tutkimukseen ja systemaattiseen tukeen perustuva malli. Kaikkien tavoitteiden onnistumisen ytimessä on yhteisöllinen työ. Tavoitteiden asettamisessa ja toimenpiteiden valinnassa ja käyttöönotossa käymme aktiivista vuoropuhelua opiskelijoiden ja eri henkilöstöryhmiä edustavien toimijoiden kanssa muun muassa järjestämällä seminaareja ja työpajoja sekä jakamalla vastuuta eri työryhmille.

Tutkinto-ohjelmien perustamisessa ja lakkauttamisessa noudatetaan koulutusohjelmien perustamisen laadunvarmistuskriteereitä. Niiden avulla varmistetaan koulutustarjonnan yhteys yliopiston strategiisiin tavoitteisiin ja painoaloihin. Laadunvarmistuskriteerit ovat jäntevöittäneet yksiköiden koulutusportfolioiden hallintaa.

Opetussuunnitelmien yhteisöllinen kehittäminen

Yliopistossa siirryttiin yhtenäiseen kolmevuotiseen opetussuunnitelmakauteen (OPS) 2017–2020.

OPS-prosessista toteutettiin arviointitutkimus, jossa tunnistettuja kehittämiskohteita otettiin huomioon OPS-kautta 2020–2023 koskevien linjausten valmistelussa. Koulutusneuvoston valmistelemissa ja rehtorin vahvistamissa OPS-työn linjauksissa ja toteuttamisessa on huomioitu myös Karvin 2015 vuoden auditoinnin kehittämistoimenpiteet. Prosessia ohjaa koulutusneuvosto ja yksiköissä vetovastuussa ovat koulutuksesta vastaavat varajohtajat tai koulutusvastaavat.

Yksiköt laativat opetussuunnitelmat linjauksia noudattaen. Opetussuunnitelmia laadittaessa varmistetaan tutkintojen kansallisen viitekehyksen sekä opintopisteiden ja työmäärän vastaavuus sekä opiskelijan tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa tutkinto tavoiteajassa. Opiskelijan työmäärien mitoituksessa noudatetaan ECTS-järjestelmän periaatteita ja OPS-työssä on jaettu laskentamalleja yksiköiden käyttöön. Opiskelijapalautteen perusteella työmäärien mitoituksessa on vielä haasteita. Tiedekuntaneuvostot ja Monikielisen akateemisen viestinnän keskuksen johtokunta päättävät opetussuunnitelmista ja julkaisevat ne yliopiston johtosäännön mukaisesti. Opetuksen lukuvuosisuunnittelu toteutetaan hyväksytyyn opetussuunnitelman mukaisesti.

OPS-linjauksia sitoo yhteen vahva osaamisperustaisuus. Osaamistavoitteissa haetaan linjakkuutta tutkinto-, opintokokonaisuus- ja opintojaksotasolla. Osaamisen tunnistamisen ja linjakkuuden rakentamisen työvälineenä on käytetty osaamismatriisia (curriculum mapping), jonka avulla on tunnistettu osaamisalueita ja niiden muodostamia polkuja. Esimerkiksi opiskelu- ja työelämätaidot, mukaan lukien vahva eettinen osaaminen ja kansainvälisyys- ja kulttuuriosaaminen muodostavat omia osaamisalueitaan ja -polkujaan yhdessä vahvan substanssiosaamisen kanssa. Viimeisimmässä OPS-työssä tutkinto-ohjelmien osaamisperustaisuus on laajentunut ja syventynyt.

Osana OPS-työtä on myös kehitetty jatkuvan oppimisen toimintamallia, jonka tavoitteena on vastata osaamistarpeisiin elämän eri vaiheissa toisen asteen opiskelijoista seniorikansalaisiin. Yhtenä OPS-työn konkreettisista tavoitteista on ollut kehittää temaattisia moduuleja, joiden avulla mahdollistetaan nykyistä joustavammät ja yksilöllisemmät opintopolut tutkinto-opiskelijoille samalla kun luodaan pohja työelämässä toimivan aikuisväestön jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Temaattisten moduulien tarjontaa sisältyy jo laajasti uusiin opetussuunnitelmiin.

Kuvio 4 Jyväskylän yliopiston OPS-prosessin tutkimusperustainen kehittäminen

OPS-prosessissa hyödynnettiin yhteisön asiantuntemusta ja työhön osallistui laajasti yliopistoyhteisöä. Vuoden 2019 opetuksen kehittämishankkeet tukivat opetussuunnitelmatyötä.

Opiskelijat ovat aktiivisesti mukana OPS-linjausten valmistelussa sekä toimiessaan tiedekuntien ja laitosten kehittämissuunnitelmien jäsenenä ja yhteyshenkilöinä ainejärjestöihin päin. Kerättyä opiskelijapalautetta hyödynnetään tutkinto-ohjelmien kehittämiskohteiden tunnistamisessa. Myös OPS-työhön suoraan kohdentuvaa palautetta kerätään sekä opiskelijoilta että alumneilta. Työelämäyhteyksiä hyödynnetään eri tavoin alasta ja oppiaineen toimintamalleista riippuen.

Viimeisimmässä OPS-prosessissa yksiköiden kehittämistyötä on tuettu arvioinnin ja palautteen avulla. Opetusta antavat yksiköt tekivät prosessin aikana kolme itsearviointia OPS-linjauksiin ja omiin kehittämistavoitteisiinsa perustuen, ja yksiköiden kanssa käytiin kaksi palautekeskustelua yksikölle nimetyn OPS-kummin kanssa. Välipalautteet ovat olleet hyvä tapa käydä keskustelua tutkinto-ohjelman tavoitteista ja sisällöistä.

Prosessin aikana on samalla jo valmisteltu seuraavan OPS-syklin taustaksi laajempaa opetuksen kehittämisen viitekehystä sekä mallinnettu parempia OPS-työn ohjeita ja käytänteitä. OPS-prosessin tutkimusperustainen kehittäminen jatkuu 2020.

Vahvuudet

Tutkimusperustainen kehittämismalli OPS-työssä

Opiskelijat ja henkilöstö osallistuvat aktiivisesti OPS-työhön ja koulutuksen suunnitteluun

OPSien osaamisperustaisuus

Osaamistavoitteisiin on sisällytetty eettinen ja vastuullinen asiantuntijuus

Kehittämiskohteet

Työmäärän ja työtapojen tarkoituksenmukaisuus ja tasapuolisuus suhteessa osaamistavoitteisiin

Jatkuvan oppimisen osaamistarpeiden tunnistaminen, sisältöjen kehittäminen ja mallin löytäminen kysynnän ja tarjonnan kohtaamiselle

Joustavien opintopolkujen mahdollistaminen

Ulkoisten sidosryhmien systemaattinen osallistuminen kaikkien OPSien suunnittelussa

1.1 Koulutuksen suunnittelu

- Assessment of the audit team

Koulutustoimintaa johdetaan kokonaisvaltaisesti ja eri toimijoiden yhteistyönä

Jyväskylän yliopiston strategiaan kirjattu koulutuksen kehittämisohjelma ”Vaikuttava akateeminen asiantuntijuus” ohjaa yliopiston koulutustoimintaa ja sen kehittämistä. Koulutusten suunnittelussa strategian ja koulutustarjonnan yhteys on selkeä. Jyväskylän yliopisto korostaa strategiassaan tutkimukseen perustuvan koulutuksen keskeisyyttä. Koulutusten tutkimusperustaisuutta ja työelämärelevanssia pidetään tärkeänä ja ne otetaan huomioon koulutusten suunnittelussa.

Kansainvälistymistä edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia opiskelijavaihtoon sekä vastaanottamalla kansainvälisiä opiskelijoita opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon. Lisäksi Monikielisen akateemisen viestinnän keskus (Movi) tarjoaa sekä opiskelijoille että henkilökunnalle työkaluja monikielisen ja kulttuurienvälisen osaamisen kehittämiseen. Jyväskylän yliopisto on osana opetussuunnitelmien uudistamistyötä kehittänyt jatkuvan oppimisen mallin, jonka avulla vastataan elämän ja uran eri vaiheiden osaamistarpeisiin.

Jyväskylän yliopiston lähtökohta on, että sen koulutus tuottaa vastuullisia, akateemisia asiantuntijoita, jotka muuttavat maailmaa. Käytännössä tavoitteeksi on asetettu, että valmistuneella on riittävä tietopohja ja kyky uuden oppimiseen, hyvä kielitaito ja kulttuurinen tuntemus sekä taito käyttää rohkeasti osaamistaan. Yliopisto tukee tätä tavoitetta tarjoamalla hyvän oppimisympäristön sekä koulutusohjelmat.

Koulutusta ja opetustoimintaa johdetaan kiinteässä yhteistyössä koulutuksesta vastaavan vararehtorin sekä koulutuksesta vastaavien varadekaanien, erillislaitosten johtajien ja laitosten varajohtajien kanssa. Koulutuksen johtamisjärjestelmä on hiljattain uudistettu. Uudistettu järjestelmä tukee koulutuksen johtamista yliopiston, tiedekuntien ja laitosten tasoilla systeemisesti eli koulutuksen johtaminen läpäisee organisaation kaikki tasot. Yliopiston yhteiset opetussuunnitelmatyön periaatteet ja linjauksen on valmisteltu koulutuksesta vastaavan vararehtorin johdolla ja koulutuksesta vastaavien varadekaanien ja erillislaitosten johtajien kanssa ja ne on otettu käyttöön eri tiedekunnissa ja erillislaitoksissa. Myös opiskelijoita on kuultu ja osallistettu prosessiin sen eri vaiheissa yliopiston, tiedekuntien ja laitosten eri toimikunnissa.

Opetussuunnitelmien perusteet on valmisteltu vararehtorin johdolla koulutusneuvostossa, jossa on koulutuksesta vastaavien varadekaanien ja erillislaitosten johtajien lisäksi myös opiskelijaedustus.

Opetussuunnitelmia kehitetään systemaattisesti

Jyväskylän yliopistolla on systemaattiset menettelyt koulutuskokonaisuuksien suunnitelmien hyväksymiseksi. Osaamisperustaisuus korostuu opetussuunnitelmissa ja koulutuksen käytännön suunnittelussa. Auditointiryhmä sai yliopiston itsearviointiraportista ja erityisesti haastatteluissa konkreettista näyttöä siitä, että *curriculum mapping* eli osaamismatriisi on toiminut hyvänä työkaluna opetussuunnitelmien uudistustyössä. Tietyissä koulutuksissa, kuten kauppatieteissä, menetelmää käytetään välineenä myös yksittäisillä kursseilla opetussuunnitelman jäsentämisessä ja linjakkuuden havainnollistamisessa käytännössä. Auditointiryhmä sai vierailulla konkreettista näyttöä siitä, että koulutusohjelmien uudistusten yhteydessä toteutetut *curriculum mapping* -prosessit olivat toimineet erinomaisina työkaluina erityisesti koulutusohjelmien ajantasaistamisessa, ja osassa koulutusohjelmista *curriculum mapping* on ollut käytössä pitkäkestoisesti kehittämisen tukena. Auditointihaastatteluiden perusteella osassa koulutuksista *curriculum mapping* ei ulotu kurssitasolle. Curriculum mapping -menetelmän avulla on ollut mahdollista tarkastella osaamistavoitteiden linjakkuutta läpi tutkintojen, kiinnittää huomiota opiskelijoiden kuormittumiseen sekä tunnistaa opetussuunnitelmien ongelmakohtia. Opetuksen linjakkuudella tarkoitetaan sitä, että opetuksen osaamistavoitteet ja sisällöt, opetusmenetelmät, oppimisen arviointimenetelmät ja opiskeluilmapiiri tukevat toisiaan ja ovat linjassa keskenään sekä tukevat opiskelijan oppimista. Jyväskylän yliopistossa opetuksen linjakkuus on huomioitu systemaattisesti.

Auditointiryhmä sai haastatteluissa näyttöä opetussuunnitelmalinjausten ja -prosessin yhteisöllisestä laatisemisesta ja niiden käyttöönotosta eri tiedekunnissa. Linjaukset oli otettu systemaattisesti ja jäsenytyneesti käyttöön myös uusien monitieteisten ohjelmien rakentamisessa (ks. luku 4). Rehtorit, dekaanit ja henkilöstö puhuivat samoista asioista systeemisesti eri tasoilla. Laadukasta tutkimusperustaista koulutusta arvostetaan ja sen kehittämiseen käytetään Jyväskylän yliopistossa paljon resursseja. Koulutuksen arvostus välittyi auditointihaastatteluissa eri tasoilla rehtoraatista tiedekuntiin ja opettajiin sekä opiskelijoihin.

Jyväskylän yliopiston koulutusten osaamistavoitteet on määritelty selkeästi tutkinnon, opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen tasoilla. Yhteys *Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien kansalliseen viitekehyykseen* varmistetaan opetussuunnitelmia laadittaessa. Koulutusten suunnittelussa on ollut tavoitteena, että opetusmenetelmät, arviointikäytännöt ja oppimisympäristöt tukevat linjakkaasti asetettujen osaamistavoitteiden saavuttamista. Osaamistavoitteet on kuvattu yksityiskohtaisesti kaikkien tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmissa.

Opiskelijoiden työmäärä on määritelty jokaisella yksittäisillä kursseilla opintopisteinä (ECTS) ja määrittelyssä on käytetty ECTS-järjestelmän periaatteita. Opetussuunnitelmatyössä on jaettu

ECTS-laskentamalleja eri opintojaksojen yhtenevän mitoituksen varmistamiseksi. Opiskelijapalautteen perusteella on tunnistettu, että työmäärien mitoituksessa on vielä haasteita.

Koulutusta suunnitellaan opiskelijat ja tutkimus huomioiden

Jyväskylän yliopistossa sitoutetaan opiskelijoita koulutuksen suunnitteluun ja heillä on siinä keskeinen rooli. Opiskelijat ovat olleet mukana opetussuunnitelmalinjausten valmistelussa, ja he toimivat tiedekuntien ja laitosten kehittämissyöhmien jäseninä sekä yhteyshenkilöinä ainejärjestöihin. Auditointiryöhmän mukaan opiskelijoita olisi voinut opetussuunnitelmaprosessissa kuulla ja osallistaa vielä nykyistä enemmänkin.

Tutkimustoiminta on sisällytetty koulutukseen niin, että tutkimukseen perustuva tieto kytkeytyy koulutukseen monin eri tavoin. Auditointiryöhmä kuuli haastatteluissa konkreettisia kuvauksia siitä, miten tutkijat perustavat opetuksensa sisällöllisesti omaan tutkimukseensa ja miten osa opettajista teki tutkimusta omasta opetuksesta. Auditointiryöhmälle jäi epäselväksi, miten tutkimustietoa esimerkiksi opiskelijoiden oppimisesta ja opetuksesta sekä opetusmenetelmistä hyödynnetään johdonmukaisesti koulutuksen kehittämisessä.

Auditointiryöhmä sai haastatteluissa näyttöä siitä, että haastatellut ulkoisten sidosryöhmien jäsenet kokevat heidän kanssaan tehtävän yhteistyön Jyväskylän yliopistossa vakuuttavaksi ja monipuoliseksi. Sidosryöhmien edustajien näkemyksen mukaan yliopiston koulutukset ovat linjassa strategian kanssa. Toisaalta sidosryöhmätapaamisia tai sidosryöhmäkyselyitä ei ole käytetty koulutusten kehittämiseen. Varsinainen sidosryöhmien osallistaminen koulutusten sisällölliseen kehittämiseen ei näyttäytynyt auditointiryöhmälle erityisen systemaattisena eikä suunnitelmallisena. Samoin alumnien osallistuminen koulutusten suunnitteluun ei tullut selkeästi esille. Jyväskylän yliopistoa hyvin tuntevina alumnit voisivat auditointiryöhmän näkemyksen mukaan olla hyvä voimavara koulutusten suunnittelussa ja erityisesti koulutusten työelämärelevanssin ja -yhteyksien rakentamisessa.